

կրորդ տարբերութիւն մ'ալ Դորպատի մուտքին թուականն է, որ Միանասարեանցի համաձայն՝ է 1853, մինչ ղիւանական թուղթերու մէջ յայտնապէս նշանակուած կը գտնենք 1852-ի Յունուար ամիսը:

Գ. Դոդոխեանց միակ բանաստեղծական երգով մը սիրելի անուն դարձած է: Այդ երգը անցած է հայ ժողովրդական երգերու հաւաքածոներուն մէջ:

Սյս առթիւ աւելցնենք նաեւ մէկ քանի ճշտումներ, զոր ինքը հեղինակը պատշաճ դատած է ընել «Քնար Հայկական» ի տպագրութեան աւարտին: Երգին խորագիրն է «Երգ պանդուխտ պատանեկի», գրուած 1854, Յունուար 2-ին Գորպատի մէջ: Եղանակը յարմարցուած է իրմէ բաշկիրեցւոց «մակլաշկա» (լատտափայտ) երգին վրայ, զոր լսած է Գորպատի մէջ քաշկիր պատեւրազմիկներէն: Աշտարակ անունը (Ախ, Թըռիբ ծիծեռնակ- Ծընած տեղւս Աշտարակ) դրուած է իբրեւ յանգ, ուստի կը հարթուի բոլորովին ժամանակին յայտնուած այն կարծիքը՝ թէ երգին հեղինակը կը համարուէր Ներսէս Ե. աշտարակեցին, որ գրած ըլլայ իբրեւ կարօտի երգ մը իր հայրենի տան ու ծննդավայրին՝ Պետարապետ

գտնուած ատենը: Ատեն մը այդ երգին հեղինակ կը կարծուէր նաեւ Վահան Ասկա-
րեանց, նոյնպէս ուսանող Գորպատի հա-
մալսարանը և հոն վաղամեռիկ վախճանած:
Ասկայն Գողոթեանցի այդ յայտարարու-
թենէն վերջ՝ այլեւս ամէն ինչ կը լուսա-
բանուէր արդէն 1868-էն ի վեր:

Փրոֆ. Ս. Աբեղեան իր «Դորպատի հայ
Ուսանողութիւնը» գրքոյկին մէջ չի աւանդեր
մանրամասն իր հաւաքած բոլոր տեղեկու-
թիւնները՝ վերապահելով զանոնք իր ըն-
դարձակ մէկ գրութեան մը համար։ Ան
հաշակ մը միայն տուած է արթնցնելու մեր
հետաքրքրութիւնը։ Իր ծրագիրն է նախ
հրատարակել ընդարձակ հատորի մը մէջ՝
քաղած բոլոր վաւերացումներու լուսատի-
պերը, յետոյ օգտագործել զանոնք կարգ
մը մենագրութիւններու համար, որոնց խո-
րագրերն են . Դորպատ և Հայաստան, Խա-
չատուր Առովեան և Դորպատ ոչ իր գերական
բարեկամները, Ստեփան Նազարեանց Դոր-
պատուն, Բերտէ Պատկանեան Դորպատուն,
Գեորգ Դոդոխեան Դորպատուն, Դեպի Դոր-
պատ (Ուղեգրութիւն)։ Կը մաղթենք իրեն
ժամանակ և յաջողութիւն։

2. U. 2.

Ե Ր Կ Ի Ր Ի Մ Մ Ա Յ Ր

Այս անկատար կեանքի ճամբուն իւրաքանչիւր քայլափոխի
 Կը դիտեմ քեզ, անո՛ւշ Երկիր, որպէս զիւթիչ շարժանըկար .
 Կը նայիմ քեզ, ի՛նչպէս կեանքը ծոցէդ երգի պէս կը բղխի,
 Շուրջդ լայնցող գեղեցկութեան, ուր մէջ երբեմն միայն կար :

Կը դետեմբեր, գըլուխդ հակած, սիրտդ ցամքած ձեռքերուդ մէջ.
Երբ կը նայիմ լացողներուն որ փոթորկէն հանդիստ կ'ուզեն.
Անցեալ կեանքիդ անդիր գիրքէն կը թերթատեմ բիւրատուր էջ,
Մինչ կը շարժիս լալահառաչ չարիքներու մէջէն անդէն:

Դաշտերու մութ լայնութենէն երբ սեւ տեսնեմ մուխի նըման,
Եւ այդ սեւը կըրակ դառնայ, տանի քրտինքն հնճուորներուն,
Ականջ կու տամ անէծքներուդ, անարձաղանդ ողբի՝ նըման,
Մինչ մոխիրէն մայր պաղատող որբի մը պէս կը սպառիս դուն:

Բայց կը շարժին ըստուերները, կը կայծկլտան աչքերըդ մերթ .
 Հողի՛դ է որ ջրվէժի մը անհուն րիթմով ահա կ'երդէ .
 Տառապանքիդ էջերուն վրայ կը տարածուի ոսկեղէն թերթ ,
 Կը գգամ որ շուտ պիտի շրջես կիսախաւար բեմը վէրքէ :

Եւ կը բացուիս վարդերու պէս, կ'ըլլաս կեանքիդ տէր վերջապէս, Բռնած շունչը ասպադային, Զահի մը պէս հրգօր ու վառ. Կը մօտեանաս չորս հովերու ցրուածներուդ եւ կը կապես Երջանկութեանդ անոնց հողին, չրկայ արեւ քեզմէ պայծառ:

Արցունք չեղած անցնող չըկայ այս անկատար կեանքի դիժէն .
Այս կեանքին մէջ միշտ ծափ չըկայ , առանց ամպի երկինք չըկայ ,
Միայն թէ դուռ երկար լացիր , կըմախք դարձար տանջըւեղն
Մինչեւ ամէնն երազ եղաւ , քեզմէ կայտառ չըկայ հիմա :

Արարատը՝ ճակտին առած հարսանեկան քողն ու պըսակ,
Շատ չողերու տեսաւ մարիլն, շատ աղգերու ահը տեսաւ.
Նոր քող հաղաւ, երբ կանգնեցար մըլուչն ի վեր յաղթահասակ,
Աչքերուդ մէջ՝ կողեր ծեծող հոգար յանթի մահը տեսաւ:

Գիրկըդ առիր ձինն հսկան, հաղորդեցիր կամքդ անոր.
Յնցո՛ւմ տիրեց պահ մը անոր, եւ կարօտով դիտեց հեռուն,
Ուր մօլոր ճամբաները, խրճիթները թափուր բոլոր,
Մոխրնները որ տէրն էին երբեմն անոնց բարիքներուն:

Եւ պատմեց թեղ իր աչքերուն քաղած կսկիծն, չըլացիր դուն
Քաջի մը պէս եւ ուխտեցիր որ դիցական Քաղերկ դառնայ.
Անոնք որ քա՛րուքանդ ըրին կէսը քուկին, անդերն ու տուն,
Ձր տեսնեն իր կատարր պերճ, ան անմատոյց երկինք դառնայ:

Եւ սըլանաս դէպի աշխարհն կարօտաւառ երազներուդ,
Ամէն չորցած ծաղկի վըրայ բոցըդ հիւսէ կեանքի կամար,
Յամբած գետերն հօսին նորէն, ծըլիայ հօգին մոխիրներուդ,
Թեւերդ հասնին մինչեւ ինծի, ծովեր հեռու Երկի՛ր իմ մայր:

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԱԾԱՆԻ

Հոս ԱՅՏԷԼՈՍ.